

KOMMUNIKÁCIÓS TEREK

A kötet a Doktoranduszok Országos Szövetsége Kommunikáció- és Médiatudományi Osztályának éves kiadványa, sorozatban a harmadik. Nincs központi téma, amely köré a tanulmányok szerveződnek, közös pontjuk az interdiszciplináris szemlélet és a kortárs jelenségek, több esetben a digitalizáció és a megváltozott médiafogyasztási szokásokra való reflexió.

Síklaki István *Önámítás és konfabuláció* című műhelybeszélgetésének szöveges változata azzal a megállapítással indul, miszerint ha információhiánnyal találkozunk, akkor ezt nem fogadjuk el, hanem kitalálunk egy olyan értelmezést, amely a hiányt kitöltve végül koherens egésszé áll össze. A tanulmány alapos áttekintést nyújt az önámítás és konfabuláció fogalmairól, többnyire pszichológiai kísérleteken keresztül. Végül rávilágít ezen jelenség énvédő szerepére, majd levonja a konklúziót, miszerint „az önámítás és konfabuláció az emberi gondolkodás, észlelés, és általában a kogníció természetes üzemmódja, hiszen mindig hiányos adatokból kell dolgozni”. A tanulmány megállapításai nem kizárólag a pszichológia számára lehetnek hasznosak, hanem általánosan a kommunikációkutatás számára is.

Korpics Mária műhelybeszélgetése (*A szakrális kommunikációról, egyénről és közösségről a zárandoklat kapcsán*) a szakrális kommunikáció kutatásának szembeötlő hiányára hívja fel a figyelmet, majd ezt a hiányt pótolva a zárandoklat jelenségén keresztül mutatja be saját kutatásának eredményeit. Munkája során elsősorban a kommunikáció participációs modelljére épít, és arra tesz kísérletet, hogy elemeire bontsa a szakrális kommunikáció jelenségét.

A Honvéd Művészegyüttes 1956-os kínai turnéjának rekonstruálására és elemzésére vállalkozik Böröcz József „*Modernet, magyart, európaiat*”: *A Honvéd Művészegyüttes országrepresentációs repertoárja az 1956 őszi kínai vendégszerelésen* című tanulmánya. Mivel a fellépésekről nem készültek felvételek, ezért néhány fennmaradt dokumentum segítségével igyekszik bemutatni az előadások reprezentációs logikáját és a mögöttük rejlő ideológiai szándékokat.

Iványi Márton tanulmányának (*Deconstructing Netizenry: The Transnational Mission Civilisatrice Conveyed by Digital Media*) központi témája a virtuális civil (civilizáló?) aktivizmus, illetve elsősorban annak ideológiai háttere. A szerző elemzi a fogalom tágabb történelmi és társadalompolitikai kontextusát, majd áttekintést ad többek között az arab tavasz és a digitális írástudó elit jelenségekről. A tanulmány szándéka szerint feltárja mindezek történelmi meghatározóit, amelyek vélhetően politikai-gazdasági és nagyhatalmi stratégiák mentén épülnek fel.

Komár Zita *The Art of Teaching: Education is Action* című írása a huszonegyedik századi oktatás legújabb lehetőségeit veszi számba. A szerző szerint az

oktatási módszerek nemcsak átalakuláson mennek keresztül, de többféle, összetett kihívás elé is néznek. Fontos szempont a kreativitás előtérbe helyezése, a hallgatók igényeinek és elvárásainak figyelembevétele. A tanulmány gyakorlati példákon keresztül mutatja be a legújabb oktatási lehetőségeket.

Az általános beszéd szélsőséges, vagy a szélsőséges beszéd az általános? című esszéjében Rákóczy Zsuzsanna kommentek elemzésével keresi a választ a cím-ben feltett kérdésre. Kutatásának kiindulópontja egy, a pestisracok.hu hírportálon megjelent videó, melyről a publikálás után nem sokkal kiderült, hogy álhír (nem ott és nem azt ábrázolja, amit a cikk állít). Az eredeti és a helyreigazító tartalom összefüggéseiből megállapítja, hogyan változott vagy nem változott a kommentelők álláspontja. A tanulmány elején összefoglalja a magyarországi idegengyűlölettel kapcsolatos legfrissebb adatokat is.

Bognár Csaba tanulmánya (*Kommunikációs változások a jogi szolgáltatások terén az információs társadalomban*) azt vizsgálja, hogy az információs társadalom milyen új kihívásokat támaszt az ügyvédi hivatással szemben. Alaptétele, hogy az internet, a közösségi média használatával nemcsak az emberi kapcsolatok, a gazdasági élet, de a jogi szolgáltatási piac hivatalos kapcsolattartási formái is átalakultak. Ahogy például a szerzői jog esetében, a digitális kor olyan helyzeteket teremt az ügyvédi szakma számára is, amelyek nem mindig felelnek meg a törvényi környezet elvárásainak.

A globális gazdasági válság kezelésének kommunikációs stratégiáival foglalkozik Jele Ágnes esszéje. A válság rendszerszintű változást eredményezett a világ vezető bankjainál, ennek egyik jele a jegybankoknál az előretételező iránymutatás (forward guidance) megjelenése volt, ami egy kommunikatív természetű monetáris politikai eszköz. Lényege, hogy a jegybankok arra tesznek kísérletet, hogy a döntéshozók jövővel kapcsolatos várakozásait a jelenben úgy befolyásolják, hogy azok a kívánt jövőbeli kimenetelhez vezessenek. A szerző egy esettanulmányon keresztül vizsgálja, hogy az Európai Központi Bank történetének eddigi legjelentősebb beszédében Mario Draghi hogyan próbálta meg befolyásolni a gazdasági szereplőket.

Egy tudományosan nem eléggé megalapozott, mégis magát makacsul tartó állítás tudományos sikerét, illetve a tézist cáfoló tudományos eredményeket vázolja fel Nagy Júlia *Re-generáció, avagy nemcsak a húszéveseké az e-learning* című írása. Az állítást Marc Prensky fogalmazta meg 2001-ben, miszerint az *online*, hipertextuális mediakörnyezetben szocializálódó ifjúság másféle oktatást igényel, mint korábban a szüleik generációja. Prensky digitális bennszülött–digitális bevándorló dichotómiája szerint a különbségek nem tüntethetők el, és a két csoport között a legfontosabb választóvonal az életkor. Nagy Júlia tanulmánya feltérképezi, hogy a közelmúltban milyen kutatások jelentek meg a témában. Konklúziójában egy új hipotézist fogalmaz meg, mely újabb kritikai vizsgálat kiindulópontja lehet. E szerint az immár klasszikussá vált Prensky-dichotómiát sokan idézik, a kevésbé életkorközpontú megközelítést viszont inkább támogatják az empirikus bizonyítékok.

Hanga András *Az identitás kulturális szimbólumai* című tanulmányában a kritikai kultúrakutatás fontos elméleteit tekinti át, ezek után különböző szubkultúrákat elemez, majd kitér a kortárs értelmezésekre is. Felvázolja a posztmodern társadalom azon jellemzőit, melyek kulcsfontosságúak a kultúrakutatás számára: az új fogyasztási mintákat, az élménytársadalom fogalmát, az önmegvalósítás társadalmi jelentőségét. Kitér a média befogadáselméleteire, majd ismerteti a frankfurti iskolához köthető tömegkultúra–magaskultúra ellentétet (utána pedig Herbert J. Gans és Richard Schusterman erre vonatkozó kritikáját). A populáris kultúra tematizálásáról tér át a szubkultúrák jellemzésére. A kortárs jelenségekről, azaz a szubkultúrákat felváltó színterekről az utolsó fejezetben esik szó, ezután „összefoglaló helyett” a popénekesnő Madonnával kapcsolatos esettanulmányok összefoglalója következik.

A fotóantropológia egyik alapvetését bizonyítja be saját kutatási élményein keresztül Tóth Judit Gabriella *Egy szerelem története. Avagy miként válhat a fotóantropológia a kutatási módszertan részévé a személyes emlékezet vizsgálatában* című tanulmánya. Az alapvetés szerint a fotó önmagában nem elég egy adott probléma vizsgálatához, az etnológiai ismeretanyag feltárásához minden esetben szükséges egy interjú a fotó tulajdonosával (vagy szereplőjével).

A nők videojáték-beli reprezentációját vizsgálja Péter-Szabó Richárd írása. Egy nagyon releváns kutatás rajzolódik ki, ugyanis mint a szerző írja, a szórakoztatóiparon belül a videojáték-ipar a filmipar mögött a második helyen áll, megelőzve a zeneipart. Tehát hatalmas tömeget érint, ezért valós jelentősége és hatása lehet annak, ahogy a nőket megjeleníti. A tanulmány a következő kérdésekre keresi a választ: milyen vizuális megjelenítéssel reprezentálják a női karaktereket a videojátékokban, milyen viselkedési aspektusokkal ruházzák fel ezeket a karaktereket, illetve milyen számban fordulnak elő női karakterek a játékokban?

A harmadik kultúras gyerekek című tanulmányban Nagy Györgyi azoknak a gyerekeknek, fiataloknak az interkulturális helyzetét elemzi, akik tartósan külföldi iskolában tanulnak, szüleik révén kulturálisan sokszínű környezetben nőnek fel. A szerző szerint megfigyelhetőek az úgynevezett harmadik kultúras személyiségjegyek, azaz világnézeti, gyakorlati készségek terén tapasztalható különbségek, különösen olyan gyerekekhez képest, akik homogénebb környezetben nőnek fel.

(Hanga András szerkesztő: *Kommunikációs terek 2017. Budapest–Sepsiszentgyörgy: DOSZ-T3 Kiadó, 2017*)

Nagy Zsófia

PhD-hallgató

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Film-, média- és kultúraelméleti doktori program